

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 3.11.2016
COM(2016) 701 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o statistikách podle nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů a o jejich kvalitě

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o statistikách podle nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů a o jejich kvalitě

OBSAH

1.	Úvod.....	2
1.1	Nařízení o statistice odpadů	2
1.2	Různé vnitrostátní přístupy a kvalita	2
1.3	Kontrola kvality	2
2.	Dochvilnost a včasnost.....	3
3.	Úplnost	3
4.	Přesnost údajů	4
4.1	Rozsah údajů	4
4.2	Členění podle hospodářských odvětví	5
4.3	Klasifikace odpadů.....	5
4.4	Rozdíly mezi vznikem a zpracováním odpadů	5
5.	Srovnatelnost.....	6
5.1	Srovnatelnost v čase.....	6
5.2	Srovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi.....	6
6.	Zatížení podniků	7
7.	Vytváření ukazatelů	7
8.	Dosažené úspěchy a výhled	7

1. Úvod

1.1 Nařízení o statistice odpadů

Cílem nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2150/2002 ze dne 25. listopadu 2002 o statistice odpadů¹ (dále jen nařízení) je vytvořit statistiku odpadů, která spadá do působnosti směrnice 2008/98/ES o odpadech (rámcová směrnice o odpadech)². Čl. 8 odst. 1 nařízení vyžaduje, aby Komise každé tři roky od první zprávy předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o provádění nařízení, přičemž první zpráva měla být předložena do pěti let ode dne vstupu nařízení v platnost. První zpráva byla zveřejněna v roce 2008,³ druhá v roce 2011⁴ a třetí v roce 2014.⁵

1.2 Různé vnitrostátní přístupy a kvalita

Nařízení stanoví, jaké údaje mají být poskytovány a jaká má být jejich kvalita, zatímco o specifické metodě pro vypracování statistik odpadů rozhodují členské státy samostatně. Mohou tak využít stávajících systémů sběru údajů, čímž se omezí na minimum zatížení způsobené splněním požadavků nařízení.

Nařízení (příloha I, oddíl 7) vyžaduje, aby členské státy společně s údaji předkládaly i zprávu o kvalitě. V těchto zprávách členské státy odkazují na prvky kvality, jež se běžně používají v Evropském statistickém systému⁶ a které stanoví nařízení Komise (ES) č. 1445/2005 o kvalitě statistik odpadů.⁷

1.3 Kontrola kvality

Od prvního poskytnutí údajů v roce 2006 Komise (Eurostat) zavedla účinný systém kontroly kvality sestávající ze dvou kroků.

V prvním kroku následujícím po poskytnutí údajů se provádí rychlé vyhodnocení údajů a zpráv o kvalitě do dvou měsíců od uplynutí lhůty pro předložení zprávy. V této fázi se ověřování údajů týká zejména vnitřní soudržnosti nových údajů a vývoje v čase. Analýza se provádí na vysoce souhrnné úrovni a jejím cílem je odhalit významná přerušení řad a zjistit, zda jsou údaje vhodné ke zveřejnění. Členskými státům je rozesílána zpráva, která může vyžadovat vysvětlení nebo revizi údajů v závislosti na provedených pozorováních.

Druhým krokem je důkladné ověření. Analyzuje údaje podrobněji (např. podle hospodářského odvětví nebo kategorie odpadu) a srovnává vzorce a vývoj v jednotlivých zemích. Ověřovací kontroly zahrnují:

- srovnání objemu vzniklého odpadu s hodnotami z předchozích let pro každou ekonomickou činnost v rámci jednotlivých zemí,
- srovnání údajů za každou ekonomickou činnost mezi jednotlivými zeměmi,
- srovnání objemu vzniklého a zpracovaného odpadu pro jednotlivé kategorie odpadu v rámci jednotlivých zemí,

¹ Úř. věst L 332, 9.12.2002, s. 1.

² Úř. věst. L 312, 22.11.2008, s. 3.

³ KOM(2008) 355 v konečném znění, 13.6.2008.

⁴ KOM(2011) 131 v konečném znění, 17.3.2011.

⁵ COM(2014) 79 final, 14.2.2014.

⁶ Internetové stránky Eurostatu týkající se kvality:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=2273.1_2273_47140765&_dad=portal&_schema=PORTAL.

⁷ Úř. věst. L 229, 6.9.2005, s. 6.

- křížové kontroly s údaji o odpadech vyplývajících z jiných oznamovacích povinností, jako je sledování dodržování předpisů podle jiných právních předpisů týkajících se odpadů.

Výsledky se prověřují ve vztahu ke zprávám jednotlivých zemí o kvalitě, ke zpětné vazbě z prvního kroku vyhodnocení a ke všem ostatním dostupným dokumentům (např. zprávám z předchozích let), pak probíhají rozhovory s členskými státy.

Kromě obou těchto kroků Komise (Eurostat) navrhla ověřovací krok, který by země měly provádět dříve, než poskytnou údaje, a který sestává ze standardních pravidel ověřování. V roce 2014 byl s členskými státy dohodnut společný soubor standardních pravidel pro ověřování. Jedenáct členských států tato pravidla dodržovala před tím, než předložila údaje za referenční rok⁸ 2012. Jedná se o významný krok k dalšímu zlepšení účinnosti ověřovacího procesu.

Komise (Eurostat) dále zdokonaluje metodologické pokyny, které jsou dostupné na internetových stránkách Eurostatu, a pokračuje ve zlepšování a zdokonalování systému kontroly kvality údajů.

2. DOCHVILNOST A VČASNOST

Údaje a zprávy o kvalitě mají být Komisi (Eurostatu) předkládány každé dva roky do osmnácti měsíců od konce referenčního roku⁹.

Dodržení lhůty pro předložení zprávy za referenční rok 2012 je podobné jako v případě referenčního roku 2010. Celkem dvacet jedna členských států a států EHP ESVO poskytlo svoje soubory údajů a zprávy o kvalitě za rok 2012 včas nebo do jednoho měsíce od uplynutí lhůty. Pět členských států (Dánsko, Irsko, Itálie, Litva a Rumunsko) a jedna země EHP ESVO (Island) předložily údaje a zprávy o kvalitě více než tři měsíce po uplynutí lhůty. Tři země (Finsko, Lotyšsko a Spojené království) poskytly části souborů údajů nebo zpráv o kvalitě o více než tři měsíce po uplynutí lhůty.

Komise (Eurostat) podniká kroky, aby státy vyzvala, aby přezkoumaly svoje procesy na získávání statistických údajů a poskytovaly kvalitní údaje ve stanovených lhůtách.

Zveřejnění

Údaje o vzniku a zpracování odpadů byly zveřejněny v databázi Eurostatu pro šíření statistických údajů dne 1. října 2014.

3. ÚPLNOST

Poskytnutí úplných souborů vnitrostátních údajů je zásadní pro vypracování souhrnů pro celou EU. Chybějící údaje omezují vypovídací hodnotu statistiky odpadů. Údaje chybí v případech, kdy země nemají zdroje údajů anebo mají nedostatek údajů pro vytvoření odhadů.

Počet chybějících údajů a počet zemí informujících o chybějících údajích v oblasti souboru údajů o vzniku odpadů mezi referenčními roky 2010 a 2012 výrazně poklesl. V roce 2010 údaje chyběly v případě osmi, zatímco za referenční rok 2012 to bylo jen u tří zemí. Celkový počet chybějících údajů poklesl ze 4,1 % za referenční rok 2010 na 1,5 % v roce 2012. Stejný trend se objevuje i v oblasti zpracování odpadů, ačkoli zde je méně zřetelný. Podíl chybějících údajů poklesl ze 3,5 % za referenční rok 2010 na 3,1 % v roce 2012 a počet zemí, kde údaje

⁸ Referenčním rokem se rozumí období popisované údaji. Zpoždění údajů je osmnáct měsíců, proto jsou údaje za referenční rok 2012 poskytovány v roce 2014.

⁹ Nařízení (ES) 2150/2002, oddíl 7 odst. 2 přílohy I a II.

chybí, se snížil z osmi na šest. Více než polovina chybějících údajů v souborech údajů o zpracování odpadů (55 %) se týkala kategorie zpracování odpadů „využití jako zásypový materiál“. Údaje o „využití jako zásypový materiál“ byly poprvé shromažďovány v roce 2010 po změně nařízení¹⁰.

4. PŘESNOST ÚDAJŮ

4.1 Rozsah údajů

Statistiky vzniku odpadů musí být sestavovány pro všechna hospodářská odvětví a pro domácnosti a musí zahrnovat odpady vzniklé v rámci využívání nebo odstraňování odpadů – tzv. druhotné odpady. Statistiky by měly zahrnovat rovněž odpad z malých podniků (< 10 zaměstnanců), ačkoli tyto podniky by měly být z průzkumů pokud možno vyloučeny.

Statistiky zpracování odpadů zahrnují veškerý odpad využitý nebo odstraněný v dané zemi bez ohledu na jeho původ. Základní myšlenkou nařízení je shromažďování údajů o konečném místě určení odpadů. Přípravné operace zahrnuté nejsou.

Chyby pokrytí a rozdíly v rozsahu údajů

Zjištěné chyby pokrytí jsou většinou způsobeny:

- rozdílným použitím definice odpadů,
- rozdílnými metodologickými přístupy a rozdílnými prioritami, pokud jde o vnitrostátní nakládání s odpady a statistiky odpadů,
- potížemi s pokrytím, jež jsou specifické pro jednotlivá odvětví.

Největší rozdíly v rozsahu údajů se objevují ve čtyřech oblastech:

- Rozdílné pokrytí odpadů z těžebního průmyslu (odpad vzniklý při těžebních a dobývacích činnostech) má velmi vysoký dopad. Největší rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou způsobeny zařazením skrávky, tedy přírodních materiálů, které je třeba odstranit, aby byl zajištěn přístup k rudě, a které se nezpracovávají, a v souvislosti s odpady z těžebního průmyslu, s nimiž se nakládá přímo v místě těžby.
- Rozlišování mezi odpadem a vedlejšími produkty má významný dopad na množství odpadu v jednotlivých ekonomických činnostech¹¹ NACE A (zemědělství, lesnictví a rybářství) a NACE C (zpracovatelský průmysl), především co se týče odpadu ze dřeva, odpadu živočišného a rostlinného původu a strusky z výroby kovů.
 - Na rozdílný rozsah údajů poukazuje rozdíl množství odpadů vzniklých v odvětví NACE F (stavebnictví).
 - Jak bylo řečeno v oddílu 3, některé země dosud nedokázaly poskytnout údaje o kategorii zpracování odpadů „využití jako zásypový materiál“.

Celkový dopad chyb pokrytí lze těžko posoudit. Mohou vést k podhodnocení i nadhodnocení. Předpokládá se, že dopad je nejvyšší v případě minerálních odpadů odvětví NACE B (těžba a dobývání).

¹⁰ Úř. věst. L 253, 28.9.2010, s. 10

¹¹ Klasifikováno podle klasifikace ekonomických činností v Evropské unii (NACE), současná verze NACE Rev. 2.

4.2 Členění podle hospodářských odvětví

Nařízení požaduje, aby členské státy údaje členily do devatenácti kategorií (osmnáct činností, při nichž vzniká odpad, a domácnosti). Členění podle ekonomických činností je definováno v souladu s klasifikací ekonomických činností NACE. Správné přiřazení odpadu k těmto činnostem je předpokladem pro:

- srovnatelnost množství odpadů v jednotlivých odvětvích,
- soulad mezi statistikami odpadů a statistikami podniků.

Přiřazení odpadu k činnosti, při které vzniká odpad, závisí na metodách použitých ke sběru údajů a na statistických jednotkách, pro které je statistika odpadů sestavovaná. Srovnatelnost a soudržnost údajů vychází z užití registrů hospodářských subjektů při sběru údajů. Nařízení umožňuje během sběru údajů užívat jako statistické jednotky jednotky místní nebo jednotky podle druhu činnosti, proto se mohou mezi jednotlivými zeměmi při přiřazování odpadu k činnosti objevit rozdíly i v případech, kdy jsou ustanovení nařízení uplatňována správně.

Předpokládá se, že celkový dopad chybného přiřazení je nízký. Nepravděpodobné případy, například minerální odpad vzniklý při zpracování odpadu nebo stabilizovaný odpad vytvořený v domácnostech, by byly zachyceny při ověřování, přičemž by byly objasněny nebo opraveny. K takovým případům nedochází často.

4.3 Klasifikace odpadů

Pro poskytování zpráv Evropské unii nařízení stanovuje rozčlenění podle kategorií odpadů v souladu s Evropskou klasifikací odpadů pro statistiky¹² (EWC-Stat). Přesto není stanoveno, jaká specifická klasifikace se má užívat pro vnitrostátní sběr údajů.

Většina zemí shromažďuje údaje v souladu s evropským seznamem odpadů¹³, který zahrnuje 839 druhů odpadů. Navzdory určitým potížím s uplatňováním seznamu zajišťuje rozsáhlé používání této klasifikace vysokou míru srovnatelnosti, přinejmenším na souhrnné úrovni požadované nařízením. Předpokládá se, že celkový dopad chyb klasifikace na přesnost údajů je malý.

4.4 Rozdíly mezi vznikem a zpracováním odpadů

Rozdíl mezi množstvím vzniklého a zpracovaného odpadu v EU v roce 2012 je přibližně 200 milionů tun. Toto množství odpovídá přibližně 8 % všeho vyprodukovaného odpadu. Tento rozdíl zůstává ve dvou posledních obdobích pro poskytování zpráv stabilní. V letech 2006 a 2008 byl rozdíl vyšší, 400 milionů tun. Vzorec zůstává stejný: vzniká více odpadu, než je zpracováno. V roce 2012 byl rozdíl největší pro kaly a tekuté odpady vzniklé při zpracování odpadů (přibližně 70 %) a nejnižší (téměř 0 %) pro zeminy.

Rozdíl mezi vznikem a zpracováním odpadu lze vysvětlit několika jevy:

- Odpad se vždy nezpracovává v zemi, kde vznikl. Údaje o dovozu a vývozu odpadů nejsou shromažďovány podle nařízení, takže nelze kvantifikovat rozdíly vzniklé dovozem a vývozem odpadů pomocí údajů shromážděných v souladu s nařízením. Odhady založené na údajích zahraničního obchodu ukazují, že se tak dá vysvětlit přibližně jedna pětina rozdílu pro celou EU. V jednotlivých členských státech může být dopad ještě větší. Například v Německu tvoří dovezený odpad více než 4 % celkového množství vyprodukovaného odpadu, zatímco Spojené království vyváží více než 6 % odpadů, který vytvoří.

¹² Současná verze EWC-Stat Rev. 4, která obsahuje 51 kategorií.

¹³ Stanovený rozhodnutím Komise 2000/532/ES, naposledy změněný rozhodnutím Komise 2014/955/EU.

- Údaje o vzniku odpadů zahrnují vyprodukovaný primární i sekundární odpad, zatímco údaje o zpracování odpadů odkazují pouze ke konečnému zpracování a zpracovaný odpad by měl být započítáván jen jednou.
- Údaje o všech kategoriích odpadů, vyjma kalů, se ve zprávách uvádějí v běžné nevysušené hmotnosti. Během fáze předběžného ošetření, např. přípravné zpracování pro likvidaci (ošetření tekutého odpadu, např. výluhu nebo emulze oleje/vody), se hmotnost vody ztrácí a před konečným zpracováním má odpad značně sníženou hmotnost.
 - Některé operace jsou z působnosti přílohy II nařízení vyjmuty, například spalovací zařízení, která jako palivo využívají pouze specifický odpad z biomasy.
 - Některý odpad není zpracovaný v témže roce, kdy vznikl. Některé odpady se dočasně skladují. Proto je možné, že odpad zpracovaný v roce T vznikl v roce T-1 a odpad vzniklý v roce T může být zpracovaný v roce T+1.

5. SROVNATELNOST

5.1 Srovnatelnost v čase

Údaje shromážděné pro referenční rok 2012 tvořily druhý soubor od spuštění zásadních změn, které přinesla změněná verze nařízení. Tyto změny byly zeměmi správně prováděny. Komise (Eurostat) dále pracovala na prezentaci a analýze časových řad, které v současnosti zahrnují pět referenčních let (2004, 2006, 2008, 2010 a 2012).

Ukázalo se, že zprávy o kvalitě předkládané jednotlivými zeměmi jsou užitečným nástrojem pro sledování metodologických změn a jejich dopadů na srovnatelnost údajů. Hodnocení národních zpráv o kvalitě ukazuje, že od roku 2004 téměř všechny členské státy značně pozměnily přístup k vnitrostátním statistikám odpadů. Většina zemí dále zlepšuje svůj sběr údajů, pokud jde o kvalitu údajů (např. odstraňováním nedostatků v údajích, zlepšováním rozsahu) a pokud jde o účinnost metod.

Zlepšení sběru údajů během let způsobilo přerušení časových řad. Země revidují soubory údajů pro předchozí roky, aby tato přerušení omezily. Uživatelé jsou informováni. Komise (Eurostat) přerušení časových řad v šířených souborech údajů vyznačuje.

5.2 Srovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi

Díky společným definicím a klasifikacím je srovnatelnost údajů mezi jednotlivými zeměmi dosti vysoká pro většinu odvětví a pro většinu druhů odpadů. Přesto se dosud objevují určité potíže při srovnávání údajů mezi jednotlivými zeměmi, které souvisejí s rozdílným pokrytím, jak je popsáno výše v oddílu 4.1.

6. ZATÍŽENÍ PODNIKŮ

Ze zpráv o kvalitě předložených členskými státy je zjevná snaha udržet zatížení podniků na co nejnižší úrovni. Projevuje se to rostoucím počtem členských států, které shromažďují údaje o zatížení způsobeném vypracováváním zpráv a které dokáží vyčíslit průměrnou dobu, již respondentům zabere vyplnit dotazník nebo vykazovací formulář. Informace od respondentů se získávají pomocí dotazníků anebo se určují prostřednictvím zvláštních studií. Přibližně polovina členských států jako svůj hlavní zdroj informací o statistice odpadů užívá správní údaje, takže nemusí poskytovatele údajů zatěžovat dalšími dotazníky. Ostatní země užívají

správním údajem jako jeden z mnoha zdrojů údajů. Malé podniky jsou z průzkumů vyjmuty různými způsoby¹⁴.

Zvyšuje se počet zemí, které zavedly nebo plánují zavést systém elektronického vykazování, tzn. systém, který automaticky přeposílá údaje požadované v souladu s právními předpisy o odpadech ze zařízení zpracovávajících odpady statistickým úřadům. Nástroje pro elektronické vykazování pro některé nebo všechny údaje o odpadech jsou nyní k dispozici například v Belgii, Dánsku, Chorvatsku, Irsku, Litvě, Maďarsku, Rakousku, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Slovinsku, Švédsku, Norsku a ve Spojeném království.

7. VYTVOŘENÍ UKAZATELŮ

Vytvořené údaje se užívají k výpočtu ukazatelů. Na internetových stránkách Eurostatu jsou dostupné například [unijní ukazatele udržitelného rozvoje](#) týkající se „[vznik odpadů vyjma hlavních minerálních odpadů](#)“ a „[vzniku nebezpečného odpadu ekonomickou činností](#)“ Tyto ukazatele uvádějí údaje v kilogramech na obyvatele, aby usnadnily srovnání mezi zeměmi.

Byl vytvořen nový soubor ukazatelů pro [nakládání s odpady vyjma hlavních minerálních odpadů](#). Tento soubor ukazatelů zaznamenává konečné zpracování odpadů vzniklých na území jednoho státu¹⁵. Oproti údajům shromážděným v souladu s nařízením je bráno v potaz i zpracování vyvezeného odpadu, zatímco dovezený odpad je z ukazatele vyjmut.

Tyto ukazatele mohou být využity jako cenný příspěvek ke sledování provádění [strategie pro oběhové hospodářství](#) vypracované Komisí.

8. DOSAŽENÉ ÚSPĚCHY A VÝHLED

Od prvního předložení zpráv v roce 2006 bylo v sestavování statistik odpadů dosaženo významného pokroku. Členské státy se neustále zlepšují co do úplnosti poskytovaných údajů. Statistiky odpadů dosáhly u většiny kategorií odpadu a odvětví poměrně vysoké míry srovnatelnosti mezi jednotlivými zeměmi a značně se pokročilo, i pokud jde o dosažení plného rozsahu údajů. Celkově se údaje většiny zemí vyznačují přiměřenou kvalitou. Má-li se nicméně pomoci dosažení cílů politik EU v oblasti životního prostředí, průmyslu a surovin, je třeba dalšího zlepšení. Komise na tomto zlepšení dále spolupracuje s členskými státy, například prostřednictvím seminářů a výměny osvědčených postupů.

S údaji poskytnutými za rok 2012 jsou nyní k dispozici údaje o vzniku a zpracování odpadů za pět referenčních let, tzn. za období od roku 2004 do roku 2012. Díky delší časové řadě jsou tyto údaje stále užitečnější, např. pro vytváření ukazatelů nebo jakožto podklad analýz souvisejících s klimatem.

¹⁴ Vyloučení malých podniků z průzkumů je řešeno různě. Některé země malé podniky do výběrového šetření zahrnují a výsledky extrapolují. Většina je však zcela vylučuje. Údaje se neberou v potaz, pokud je vyloučení z hlediska působnosti a kvality v souladu s článkem 3 nařízení, anebo se extrapolují pomocí modelů odhadu založených na faktorech. Jednotlivé země zavedly různé prahové hodnoty pro vyloučení, které jsou většinou vymezeny počtem zaměstnanců nebo množstvím odpadu vytvořeného za rok. Některé země obě kritéria kombinují, aby se zajistilo, že do sběru údajů budou zahrnuty i malé podniky, pokud překročí stanovenou prahovou hodnotu pro vznik odpadů.

¹⁵ Tento ukazatel zahrnuje veškerý odpad vyjma „hlavních minerálních odpadů“. Poskytuje souhrnný soubor ukazatelů zahrnujících všechny kategorie zpracování odpadů z přílohy II, oddílu 8 nařízení. Tento soubor ukazatelů je založený na údajích o zpracování odpadů nařízení, které odrážejí množství odpadů, s nimiž se nakládá v členských státech. Kromě toho se využívají údaje statistiky zahraničního obchodu (COMEXT) nebo vnitrostátní údaje o dovozu a vývozu odpadů, aby bylo do výpočtu zahrnuto množství vyvezeného odpadu a zároveň z výpočtu vyjmuta množství dovezeného odpadu.

Zároveň je třeba uvést, že metodologická zlepšení v jednotlivých zemích mohou stále mít významný dopad na časové řady na vnitrostátní úrovni, i na úrovni EU-28 jako celku. Proto je třeba k výkladu vývoje v čase přistupovat obezřetně a po důkladné analýze.